

delo z mladimi, ki so dovzetnejši za spremembe in pospeševalci novih idej. Tako bi bilo treba prek njih informirati in izobraževati tudi odrasle. Zanimiva ideja, ki se pojavlja v delu, je ureditev vodne učne poti ob Savi, ki bi omogočila predstavitev različnih vsebin povezanih z obravnavano tematiko na mestu. Z omenjeno rešitvijo bi sedanjemu degradiranemu prostoru ponovno vrnili njegovo veliko vrednost.

Študija predstavlja pomemben dosežek pri reševanju problematike divjih odlagališč odpadkov na izredno ranljivih vodovarstvenih območjih. Hkrati nas opozarja na pomembnost in dragocenost varovanja pitne vode kot vse bolj dragocenega vira za človeštvo. Pričujoča tematika z izredno zanimivo predstavljenimi vidiki ravnanja z odpadki in reševanja obravnavane problematike je razlog, da je delo zanimivo tako za strokovno javnost kot tudi za nestrokovnjake.

Monografija Divja odlagališča odpadkov na območju Ljubljane je med odgovornimi na mestni občini povzročila velik odziv zaradi pomembnosti čimprejšnje rešitve problematike razširjenosti divjih odlagališč na vodovarstvenih pasovih na območju Ljubljane. V zadnjem času tako lahko iz dnevnega časopisja ugotovimo, da je mestna občina namenila kar 2,5 milijona evrov za sanacijo divjih odlagališč. Izrednega pomena je dejstvo, da se pri tem vedno sklicujejo na pričujočo študijo.

Publikacija je bogato opremljena s kartografskim gradivom, predvsem je treba poudariti pomembnost izdelave interaktivne podatkovne baze divjih odlagališč, ki omogoča celosten pregled nad pridobljenimi podatki. Poleg nazornega kartografskega gradiva publikacija vsebuje tudi pregledne grafikone.

Monografija je broširana in bogato opremljena s slikovnim gradivom. Poleg avtorja monografije sta posamezna poglavja pripravila Mateja Breg in Drago Kladnik. Fotografsko gradivo so prispevali David Bole, Mateja Breg, Primož Gašperič, Blaž Komac, Miha Pavšek in Primož Pipan. Knjigo sta uredila Drago Kladnik in Drago Perko, prevod izvlečka je opravil Donald F. Reindl. Izdajo publikacije je podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Katarina Polajnar

Drago Kladnik:

Pogledi na podomačevanje tujih zemljepisnih imen

Georitem 2

Ljubljana, 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 124 strani, 3 preglednice, 1 grafikon, 8 izsekov iz zemljevidov, 1 shema, ISBN 978-961-254-009-8

Zemljepisno ime ali toponim je lastno ime, ki je po definiciji ustaljeno in nedvoumno identificira ter individualizira določen geografski pojav ali topografski objekt. Zaradi izjemnega povečanja obsega medsebojnih stikov, potovanj in pretoka informacij v današnjem času naraščajo potrebe po uporabi zemljepisnih imen, s tem pa narašča nered na tem področju. Zaradi zemljepisnih imen prihaja celo do političnih konfliktov. V okviru OZN so se tega zgodaj zavedli in z namenom vzpostaviti dogovorjeni red in standardizirati vsa zemljepisna imena na Zemlji že leta 1959 oblikovali UNGEGN (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*) oziroma Skupino strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena. Za uresničevanje njenih resolucij pri nas skrbi leta 1986 ustanovljena Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen, ki danes deluje v okviru Vlade Republike Slovenije (KSZI VRS). Njena vloga se je okrepila zlasti po letu 1992, ko se je Slovenija z vstopom v OZN med drugim obvezala upoštevati njene resolucije o zemljepisnih imenih.

Leta 2002 je bila v okviru UNGEGN-a ustanovljena še Delovna skupina za eksonime, ki naj bi sistematizirala rabo eksonimov. Eksonim je zemljepisno ime v določenem jeziku za topografski objekt ali geografski pojav zunaj območja, kjer ima ta jezik status uradnega jezika in se razlikuje od imena v enem ali več uradnih jezikih območja, kjer je ta objekt ali pojav lociran. Od originalnega imena se razlikuje vsaj v opuščnem ločevalnem ali diakritičnem črkovnem znamenju, kar vpliva na različen izgovor.

Obsežno raziskovalno delo na področju eksonimov je opravil avtor knjige, eden članov KSZI VRS. Eksonimi, podomačena tuja zemljepisna imena, poleg endonimov, domačih, izvirnih zemljepisnih imen, sestavljajo celoto vseh zemljepisnih imen na svetu. Oblikovali so se kot plod stoletnih gospodarskih,

kulturnih in drugih stikov med narodi. Danes pa naj bi ovirali mednarodno komunikacijo, zato resolucija OZN priporoča postopno krčenje njihovega števila.

V pričujoči publikaciji Drago Kladnik podaja teoretična izhodišča, ki jih je upošteval pri obravnavi podomačevanja tujih zemljepisnih imen. Na začetku je terminološki slovarček, ki nam lajša razumevanje problematike, sledijo pa temeljna načela onomizacije ali polastnoimenjenja. Zanimiva je razlaga odnosa med podomačenim tujim zemljepisnim imenom in eksonimom, ki nista popolni sopomenki, ampak bolj blizupomenki. Sicer pa je definicija eksonimov v svetu še nedorečena in avtor opozarja na številne zagate, ki izhajajo iz razlik v njihovem razumevanju in razlaganju. Razpravlja tudi o odnosu med endonimi in eksonimi.

Eno od podpoglavij podomačevanja govori o življenjskih ciklih podomačenih tujih zemljepisnih imen. Avtor jih primerja z živimi bitji, katerih življenjska doba je lahko zelo različna. Navaja zakonitosti v njihovem pojavljanju in izginjanju. Pri tem zaznava naslednje faze krogotoka: prevzemanje imena, neustaljena raba, ustaljena raba, neustaljena raba, umiranje. Dejavnike, ki vplivajo na rabo podomačenih tujih zemljepisnih imen, uvršča v šest glavnih skupin, in sicer so ti lahko povezani: s poimenovanim pojavom ali objektom, z jezikovnimi lastnostmi izvirnega imena, z odnosom med izvorno in ciljno jezikovno skupnostjo, z mediji, z nivojem komunikacije ali pa s ciljno javnostjo.

Pri podomačevanju tujih zemljepisnih imen se z globalizacijo krepijo težnje po doslednem zapisovanju imen v izvorni, v primeru nelatiničnih pisav pa v transliterirani obliki. Ob zahtevah po uporabi številnih diakritičnih črkovnih znamenj nastajajo številne težave. Dosledno upoštevanje mednarodnih priporočil bi lahko imelo posledice za dolgoletno izročilo slovenskega jezika, ki ima pri rabi številnih podomačenih imen bogato tradicijo.

Avtor načenna tudi problem neenotnosti poimenovanja v primeru nenaseljenih območij, v primeru imen morskih in podmorskih oblik ter v primeru zunajzemeljskih zemljepisnih imen.

Posebno podpoglavje obravnava zapisovanje zemljepisnih imen na zemljevidih oziroma tehnične podrobnosti zapisovanja. Vsebuje navodila, kakšno mesto naj ima v kakovostnih atlasih eksonim ob endonimu in kako zapisovati enakovredna imena v primeru dvojezičnosti.

Avtor je tudi raziskal, kakšno mesto imajo zemljepisna imena v slovenskih pravopisih, posebej v Slovenskem pravopisu (2001). Za zadnjega ugotavlja številne pomanjkljivosti, tako pri naboru zemljepisnih imen, opredeljevanju tipov imen, celo neustreznih zapisov. Posebej ocenjuje pravila o domačenju zemljepisnih imen. Označi jih kot preveč ohlapna in neuskaljena z mednarodnimi priporočili.

Posebno poglavje je posvečeno načinom preobrazbe tujih zemljepisnih imen. Tu gre lahko za eksonimizacijo, pomensko prevajanje tujih zemljepisnih imen, za transkripcijo in transliteracijo.

Zadnje poglavje nam približa standardizacijska telesa OZN. Spoznamo celotno organizacijsko shemo. Najvišjo raven pomenijo Konference združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen, ki pomenijo formalni okvir za standardizacijo zemljepisnih imen in se organizirajo približno v petletnih ciklih. Sprejemajo resolucije, ki imajo status priporočil. Tu spoznamo načela delovanja konferenc, njihove glavne naloge in vlogo vsakega od treh odborov, ki opravljajo te naloge. Konference postavljajo tudi okvire za delovanje UNGEGN-a, Skupine izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena. Te opravljajo dejansko delo za standardizacijo in tu so našete tudi glavne naloge UNGEGN-a, med katerimi so: izdelava standardiziranega latinizacijskega ključa za prečkovanje iz nelatiničnih pisav v latinično, enotna toponimska terminologija in priprava toponimskih navodil. Dobrodošle so informacije o tem, kaj je glede tega že narejenega v Sloveniji in kakšne podatke najdemo na svetovnem spletu.

Eno od podpoglavij se posveča posameznim delovnim skupinam UNGEGN-a, ki jih je trenutno deset, med njimi je tudi Delovna skupina za eksonime, drugo podpoglavje pa regionalnim jezikoslovno-zemljepisnim delovnim skupinam UNGEGN-a, ki jih je zdaj 22. Države se same odločajo, v kateri bodo sodelovale. Slovenija deluje v Regionalni jezikovno-zemljepisni skupini za vzhodni del srednje in za jugovzhodno Evropo, občasno pa je prisotna tudi v drugih regionalnih skupinah. Zadnji dve podpoglavji predstavljata najnižji nivo v standardizacijski shemi – to je nacionalna komisija, pri nas Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije, kakršno naj bi imela vsaka država. Tu se seznanimo z njenim pomenom, glavnimi dejavnostmi, postopki, ki jih vodi, in z zgodovino njene delovanja, posebej pa je opisan priporočljiv postopek standardizacije zemljepisnega imena.

Publikacija, kakršno smo pri nas doslej močno pogrešali, bo zagotovo prispevala k večjemu poznavanju tematike zemljepisnih imen, posebej eksonimov, s tem pa tudi k večji enotnosti njihove rabe.

Maja Topole

Jernej Pavšič (urednik):

Geološki terminološki slovar

Ljubljana 2006: Oddelek za geologijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Založba ZRC, 331 strani, ISBN 10961-6568-84-1

Založba ZRC je izdala Geološki terminološki slovar, prvi slovar geoloških izrazov v slovenskem jeziku. Knjigo je uredil Jernej Pavšič, leksikografsko in jezikovno redakcijo pa je opravila Zvonka Leder.

Slovar obsega 10.811 enobesednih ali večbesednih geoloških terminov, ki jih je izbralo in opisalo devet avtorjev ob strokovni pomoči trinajstih svetovalcev. V slovarju so zajeti izrazi vseh glavnih področij geološke vede: geofizike, geokemije, geologije kvartarja, hidrogeologije, inženirske geologije, kristalografije, mineralogije, paleoekologije, paleontologije človeka, paleontologije nevretenčarjev in vretenčarjev, petrologije, regionalne geologije, sedimentologije, seizmologije, splošne geologije in stratigrafije.

Pot od zamisli do izdaje Geološkega terminološkega slovarja je bila dolgotrajna. Potreba po terminološkem slovarju se je porodila že kmalu po 2. svetovni vojni, leta 1961 pa sta bili v okviru Prirodoslovne sekcije Terminološke komisije pri SAZU ustanovljeni Komisija za geološko in paleontološko terminologijo